ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Jiřího Vyvadila v právní věci stěžovatele **A. N.**, zastoupeného JUDr. Janem Kocinou, advokátem se sídlem v Plzni, Malá ul. 6, za účasti **Ministerstva vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 22. 9. 2004, č. j. 59 Az 27/2004 - 20,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 22. 9. 2004, č. j. 59 Az 27/2004 - 20, byla zamítnuta žaloba stěžovatele proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „ministerstvo“) ze dne 25. 2. 2004, č. j. OAM-1100/LE-B03-B03-2003, jímž bylo rozhodnuto o neudělení azylu stěžovateli podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a současně bylo rozhodnuto, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Krajský soud v odůvodnění rozsudku uvedl, že nelze použít ustanovení § 12 zákona o azylu za situace, kdy jsou tíživé situaci vystaveni všichni obyvatelé určité oblasti. Protože ministerstvo, které rozhodovalo v únoru 2004 použilo pro své rozhodování zprávy z roku 2003, neshledal krajský soud jako důvodnou námitku, že zprávy ze země původu nejsou aktuální.

Ministerstvu lze pouze vytknout, že nepoužilo zprávu ze země původů z doby, kdy ji stěžovatel opouštěl, tuto zprávu však krajský soud doplnil. K žalobní námitce, že v případě návratu do Kosova bude pronásledován z důvodu své národnosti, bylo zjištěno, že v Kosovu jsou obecně respektována lidská práva a nedochází k diskriminaci etnických Albánců. V oblasti sice dochází k etnicky motivovaným potyčkám, jde však o jednání soukromých osob. Za nenastoupení základní vojenské služby stěžovateli sice hrozí trestní postih v rozsahu dvou až pěti let, podmínky ve věznicích však odpovídají mezinárodním normám. Nehrozí mu tedy trest smrti, mučení nebo nelidské zacházení. K námitce stěžovatele, že by byl v případě návratu pronásledován Osvobozeneckou armádou Kosova (dále jen „UČK“), ze které dezertoval, a která představuje albánskou teroristickou organizaci, dospěl krajský soud k závěru, že stěžovatel toto své tvrzení neprokázal, neboť UČK se přeměnila na Ochranný sbor Kosova a žádná ze zpráv ze země původu nezmiňuje UČK jako albánskou teroristickou organizaci.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., neboť je přesvědčen, že v jeho případě je dán důvod pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, neboť má odůvodněný strach z toho, že v případě svého návratu do vlasti bude pronásledován pro svou albánskou národnost. Ministerstvo ve svém rozhodnutí vycházelo z údajů, jež v současné době nejsou aktuální. Dne 17. 3. 2004 se v Kosovu velice znatelným způsobem změnila politická a tím i etnická situace a tato změna má velký význam i ve vztahu ke stěžovatelem tvrzené existenci důvodů pro udělení azylu. Orgány ve věci rozhodující svá rozhodnutí založily na podkladě zpráv, které nejsou aktuální, pocházejí z doby více než rok předcházející rozhodování ministerstva a nedávají tedy reálnou informaci o stavu v této zemi v současné době, kdy by se měl na základě rozhodnutí ministerstva stěžovatel vrátit do své vlasti. Není možné rozhodovat v roce 2004 na podkladě zpráv z roku 2003, když zejména etnická situace v Kosovu je velmi proměnlivá. V průběhu března 2004 se situace mezi etniky žijícími v Kosovu tak vyhrotila, že došlo k otevřenému boji a násilnostem, které si vyžádali nejméně 28 mrtvých a více něž 600 zraněných, mj. mezi civilními obyvateli. Další důvod pro udělení azylu spatřoval stěžovatel v tom, že má odůvodněný strach z toho, že v případě svého návratu do vlasti bude pronásledován pro zastávání určitých politických názorů, které spočívají v odmítnutí nastoupení do vojenské služby. Je přesvědčen, že jsou u něj dány i překážky vycestování a krajský soud v napadeném rozhodnutí neposoudil správně skutkový stav vztahující se k této možnosti upravené v § 91 zákona o azylu. Proto se domáhal zrušení napadeného rozsudku a přiznání kasační stížnosti odkladného účinku.

Ministerstvo ve vyjádření ke kasační stížnosti popřelo její oprávněnost, neboť jak správní rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy a odkázalo na obsah správního spisu, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele učiněná ve správním řízení, a na vydané rozhodnutí. K námitkám stěžovatele týkajících se použitých zpráv sdělilo, že použilo zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv v Srbsku a Černé Hoře za rok 2002 ze dne 31. 3. 2003 a z Příručky Ministerstva vnitra Velké Británie z října 2003. Dále se seznámilo s informacemi Ministerstva zahraničních věcí České republiky ze dne 7. 5. 2003, č. j. 116303/2003-LP a ze dne 31. 12. 2003, č. j. 143378/2003-LP. Dále vycházelo z aktuálních informací ohledně situace v Srbsku a Černé Hoře obsažených v databázi České tiskové kanceláře. Tyto zprávy jsou relevantní pro posouzení situace v zemi původu stěžovatele. Rozhodná doba pro užití zpráv je doba, kdy byl projeven úmysl požádat o azyl. Stěžovatel během řízení o udělení azylu uvedl, že není, a nikdy nebyl, členem žádné politické strany ani jiné organizace,

a že se ve vlasti politického života aktivně neúčastnil. Stěžovatel neuvedl, a nebylo ani zjištěno, že by byl ve vlasti pronásledován za uplatňování politických práv a svobod. K tvrzení stěžovatele, že by byl v případě návratu do vlasti odsouzen vojenským soudem k trestu odnětí svobody na 10-15 let, neboť se vyhýbal výkonu základní vojenské služby z důvodu obavy o svůj život, sdělilo, že ze shora uvedených informací Ministerstva zahraničních věcí vyplývá, že nejsou zaznamenány žádné případy perzekuce příslušníků albánské menšiny ze strany velitelů či ostatních vojáků. Nenastoupení výkonu základní vojenské služby je podle stávající legislativy trestným činem, za jehož spáchání je možné udělit trest odnětí svobody od 2 do 5 let. Rozsudky jsou vynášeny vojenskými soudy, ale vzhledem k deklarovanému záměru vybudovat plně profesionální armádu lze předpokládat liberální přístup při aplikaci této legislativy. Podle odhadů mohlo jít v Srbsku o více než 25 000 osob, jimž hrozil trestní postih za nenastoupení k vojenským jednotkám (v Černé Hoře přes 10 000 osob) s tím, že srbské i černohorské úřady v podstatě nepřistoupily k sankčním opatřením. Předpokládaný podíl osob obžalovaných či odsouzených vzhledem k celkovému počtu provinilých byl zanedbatelný. Stěžovatelova obava není proto opodstatněná. Ministerstvo posoudilo existenci překážek vycestování, jak mu to ukládá § 28 zákona o azylu, a v případě stěžovatele nebyla existence překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu shledána. Z výše uvedených důvodů navrhlo zamítnutí kasační stížnosti a nepřiznání odkladného účinku pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Podle § 12 zákona o azylu se azyl udělí cizinci, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je buď pronásledován za uplatňování politických práv a svobod a nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že podmínky pro udělení azylu splňuje cizinec, je-li ve vztahu k jeho osobě zjištěno, že je pronásledován, respektive má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů uplatňování určitých politických práv a svobod či politických názorů nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu příslušnosti k určité skupině obyvatel (rasové, náboženské, národnostní, sociální). Za pronásledování se pro účely zákona o azylu považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Pronásledováním však není ani případný masový výskyt negativních jevů v určité zemi nebo její části za předpokladu, že nejde o součást státní politiky. Jestliže orgány státní moci negativní jevy cíleně potírají a čelí jim, nelze mluvit o pronásledování ani tam, kde možnosti státních orgánů nejsou dostatečné a taková opatření nemají trvalý či stoprocentní efekt.

Podle § 91 odst. 1 s. ř. s. povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen

vycestovat do státu, kde je ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení; nebo do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu anebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu; nebo do státu, který žádá o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti; anebo jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky; nebo jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti.

Stěžovatel v žádosti o udělení azylu uvedl, že je albánské národnosti, islámského náboženského vyznání, Kosovo opustil v roce 1998, kdy utekl před válkou a o azyl žádá, protože se nechce vrátit domů, má strach z UČK a má problém žít se Srby. Na území České republiky vstoupil v říjnu 1998, tato země je pro něj cílovým státem, chce zde zůstat a se svojí přítelkyní založit rodinu. V případě svého návratu do vlasti se obává, že je hledán jugoslávským vojenským tribunálem, neboť byl členem UČK, z níž však odešel. Během pohovoru k důvodům žádosti o udělení azylu dále uvedl, že byl začátkem roku 1997 povolán k výkonu základní vojenské služby v jugoslávské armádě, kterou však nenastoupil, protože se bál, že by mohl být jako Albánec zabit srbskými orgány. Byl proto hledán srbskými policisty a byl předvolán k vojenskému soudu, kam se však nedostavil. Poté v únoru 1998 vstoupil do UČK, absolvoval vojenský výcvik a bojoval na frontě proti Srbům. V září 1998 utekl do Makedonie, odtud letecky do Budapešti, dále pokračoval autem a pěšky přes hranice na Slovensko a dále do České republiky. O azyl se rozhodl požádat po svém zadržení Policií České republiky v červenci 2003. O azyl dříve nepožádal, protože o této možnosti nevěděl. Do Kosova se vrátit nemůže, nemá tam dům ani rodiče a jsou tam Srbové, kteří by ho mohli zabít. Uvedl, že Srbové asi před rokem zabili jeho strýce a bratrance. Obává se svého uvěznění kvůli tomu, že nenastoupil základní vojenskou službu a že byl v UČK. Také se obává, že by za ním přišli členové UČK, vyptávali by se ho proč odešel a chtěli by, aby se k nim opět přidal a pokud by odmítl, mohli by se mu nějak pomstít.

Z informací o zemi původu stěžovatele, které jsou součástí správního spisu, vyplývá, že po odchodu jugoslávských sil z Kosova v roce 1999 se do Kosova vrátilo 882 000 uprchlíků z řad etnických Albánců z okolních oblastí a dalších zemí. V oblasti sice dochází k etnicky motivovaným potyčkám mezi obyvatelstvem, ale násilí je zaměřeno především proti Srbům a Romům. Státní orgány Srbska a Černé Hory na území Kosova fakticky nevykonávají státní moc, neboť toto území je pod správou OSN. Nenastoupení výkonu základní vojenské služby je podle stávající legislativy ve vlasti stěžovatele trestným činem, za jehož spáchání je možné udělit trest odnětí svobody od 2 do 5 let. Podle odhadů mohlo v Srbsku jít o více než 25 000 osob a v Černé Hoře více než 10 000 osob, jimž hrozil trestní postih za nenastoupení k vojenským jednotkám. Srbské i černohorské úřady však v podstatě nepřistoupily k sankčním opatřením. Předpokládaný podíl osob obžalovaných či odsouzených vzhledem k celkovému počtu provinilých byl zanedbatelný. I dříve v této otázce panovala „tichá amnestie“, resp. postih hrozil pouze výjimečně. Podobným ojedinělým případům se věnovala místní nevládní organizace „Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava“ (Jugoslávský odbor právníků pro lidská práva). Vládní orgány se nijak nesnažily tuto problematiku po pádu režimu bývalého jugoslávského prezidenta S. M. (5. 10. 2000) dále vyostřovat. Rovněž z praktických (technických) důvodů nebylo tehdy možné zadržet všechny podobné dezertéry, neboť srbská vězení mají omezenou kapacitu (asi 11 000 až 12 000 míst), jež je překročena. K internaci většiny dezertérů by tedy bylo

nutné nejprve vybudovat alespoň prozatímní kárné tábory či sběrná kárná střediska, na což nebyly dostačující prostředky. V roce 2001 byl projednán a schválen zákon o amnestii týkající se osob, které spáchaly trestný čin proti jugoslávské armádě i ústavnímu zřízení Svazové republiky Jugoslávie, jímž byla v podstatě vyloučena možnost stíhání těchto osob. Původně teroristická organizace UČK byla v září 1999 po dohodě s mezinárodními mírovými silami OSN v Kosovu přeměněna na Ochranný sbor Kosova. Úkolem této nyní civilní pořádkové síly je zejména provádět humanitární a záchranné akce v Kosovu, pomáhat při obnově infrastruktury Kosova a zasahovat v případě živelných či jiných mimořádných událostí.

Z informací o zemi původu stěžovatele tedy jednoznačně vyplývá, že v době, kdy se stěžovatel rozhodl požádat o azyl na území České republiky, již u něj nebyly dány důvody pro udělení azylu taxativně uvedené v § 12 zákona o azylu. S možností udělit stěžovateli azyl podle § 12 zákona o azylu a dále i s existencí překážek vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona se podrobně zabývalo jak ministerstvo, tak i krajský soud, přičemž vzhledem k zásadní změně vnitropolitické situace ve vlasti stěžovatele bylo zcela důvodně rozhodnuto o neudělení azylu a o neexistenci překážek vycestování. V této souvislosti nelze přehlédnout, že stěžovatel přijel do České republiky v říjnu 1998 a teprve až v červenci 2003 požádal o azyl, poté kdy byl zadržen policií. Subjektivní právo na azyl je právem na nezbytnou ochranu v případě pronásledování nebo odůvodněného strachu před pronásledováním, ale nikoliv právem vybrat si zemi, kde cizinec hodlá žít a pracovat.

Námitku neaktuálnosti zpráv o situaci v zemi původu považuje Nejvyšší správní soud za nedůvodnou, neboť ministerstvo při svém rozhodování o neudělení azylu mělo k dispozici informace o situaci v Srbsku a Černé Hoře, které byly aktuální k rozhodnému datu, což byl den, kdy stěžovatel projevil úmysl požádat o azyl v České republice. Rovněž tak lze tyto informace použít i pro posouzení existence překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, neboť stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti, ze kterých by bylo zřejmé, že v jeho vlasti nastala v rozhodné době zásadní změna politické situace, která by měla negativní vliv na jeho osobu. Pokud stěžovatel v kasační stížnosti takto označil události z března 2004, pak k těmto došlo až po vydání správního rozhodnutí a podle § 75 odst. 1 s. ř. s. při přezkoumávání správního rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.

Nejvyšší správní soud z důvodů výše uvedených kasační stížnost podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 1 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

O stěžovatelem podaném návrhu, aby kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek podle ust. § 107 s. ř. s., Nejvyšší správní soud nerozhodl, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ust. § 56 odst. 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil,

proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení a ministerstvu žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. března 2005

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu